

1949. november 3-án született Piliscsabán. Még gyermekként családjával Do-

80 Dankó József

KOVÁCS LAJOS
PEDAGÓGIAI,
SZÉPIRODALMI ÉS
TUDOMÁNYOS
PÁLYAFUTÁSA

rogra költözött, itt végezte általános iskolai tanulmányait a Petőfi-iskolában. Itt különösen Döbrössy József, a kiváló magyartanár, az irodalmi szakkör vezetője volt rá pályát formáló hatással: „Költő lesz-e minden versíró gyerekből? Természetesen költői a kérdés, vagyis tudjuk a választ, nem lesz az. Csak hát nem

mindegy, hogy kapnak-e esélyt a próbára, segítséget, támaszt a megméretetésre az indulás pillanatában” – írta a rá rendkívül jellemző szójátékos szellemességgel az indíttatását az irodalom és a pedagógia irányába meghatározó iskolai élményekről.¹

Későbbi iskoláiban is sorra találkozott és felfigyelt azokra az alkotó pedagógusokra, akik közül nem eggyel később különböző alkotó műhelyekben is kapcsolatban maradt. Középiszkolai tanulmányait Esztergomban, az István Gimnáziumban folytatta. Tanára volt Bodri Ferenc, a rendszeresen publikáló irodalom- és művészettörténész. Később az *Új Forrás*nál szerkesztője lett volt tanárának. Hasonlóan alakult a kapcsolata dr. Csiffáry Nándorral, aki ugyancsak Esztergomban, a Tanítóképzőben lett tanára, és később a *Dorogi Füzetek* több kötetének szerzője volt, a sorozatszerkesztő itt is Kovács Lajos volt.

1971-ben szerezte meg tanítói diplomáját, és ekkor kezdett tanítani a Fejér megyei Perkátán. Hamarosan visszakerült azonban a Dorogi járásba: Tát-kertvárosban kapott állást. Itt figyeltek fel először tehetségére: igen fiatal pedagógusként és publikáló íróként azonnal sikereket ért el tanítványaival is. Hamar bekapcsolódott a szegedi folyóirat köré szerveződő Kincskereső-mozgalomba. Szakkört alapított, tanítványaival már itt elkezdett komoly helyismereti témákat feldolgozni, különböző irodalmi és publicisztikai műfajokban eredeti műveket írni. Ekkor figyelt fel a Zsolnai József által elindított nyelvi, irodalmi és kommunikációs (NYIK) programra. Az egyik NYIK-es tankönyvbe már bekerült a szakkör egy interjúja: tananyaggá vált a tanulók munkája, ami majd sokszorosan ismétlődik pályafutása alatt. Tát-kertvárosban sikerei elismeréseképpen már igazgató-helyettesi megbízatást is kapott. 1978-ban szerzett magyartanári oklevelet Péccsett.

1982-ben kerül a járás egyik legnagyobb művészeti tehetséggondozó hagyományokkal rendelkező iskolájába, a dorogi Zrínyi Ilona Általános Iskolába. Itt is helyettes kezdetben, majd 1990-től húsz éven keresztül volt az iskola igazgatója. Még címzetes igazgatóként részt vett 2010-ben az új dorogi integrált intézmény tantervének kidolgozásában. 2011-es nyugállományba kerülése után is segítette az iskola szakmai munkáját: továbbra is részt vett az ÉKP-s (Értékközvetítő és Képességefejlesztő Program) konferenciákon, előadója volt a budapesti Tudomány Napja rendezvényeinek, újabb sikereket ért el tanítványaival a Kutató Gyerekek Tudományos Konferenciája című vetélkedőn.

1990-es igazgatói kinevezése egybeesik a Zsolnai József által kidolgozott ÉKP program iskolai indulásával. Ez a NYIK már működő elemre építve, a pedagógusokat felkészítve, a vezetés teljes elkötelezettségével történt. Ezért lett sikeres. Kovács Lajos személyesen is komoly szerepet vállalt az ÉKP országos vérkeringésében. Rendszeres résztvevője, valamint szekcióvezetője, előadója volt az évente rendezett konferenciáknak. 2000-ben Dorogon rendezte meg az egyik legalaposabban átgondolt szakmai seregszemlét, amelynek alap gondolata jól kifejezte az iskola pedagógiai törekvéseit: „Alkotó gyerekek és felnőttek az alkotó iskolában. Az alkotásra inspiráló környezet.”² A 2006-ban Orosházán megrendezett 9. ÉKP-s Konferencia már nem kis mértékben a dorogi műhely helyismereti munkájának elismeréseképpen a lokális identitás-tudat fejlesztésének lehetőségeit vizsgálta. Az egyik fő előadást Kovács Lajos tartotta.³ Egyik szerkesztője volt a Zsolnai József 70. születésnapja tiszteletére összeállított kötetnek, amelyet a Magyar Tudományos Akadémián adtak át a professzornak.⁴

Kovács Lajos kreativitása jól tükröződött az iskola általa kidolgozott pedagógiai programjában is: vezetésével valóban helyi pedagógiai program készült. Ez a helyi értékeket középpontba állító pedagógiai attitűd megjelent az iskola külső képében is. Az iskola kertjében emlékszobrok, emlékpadosok létesültek neves dorogi alkotókat megidézve. Elkészült az ódorogi Árpád-kori első templom makettje, emlékeztetve a helyi közösség egyik legfontosabb összetartó tényezőjére. A folyosókon a kollégák, dorogi gyűjtők tárgyi néprajzi anyagai, a település újabb történetéhez kapcsolódó képek, dokumentumok láthatók ma is. Egy folyosórészen a „Zrínyi állomás” arcképcsarnoka az iskola történetének jeles tanítványaival ismerteti meg. A képek mellett egy-egy kiséletrajz is segíti megismerni az iskola büszkeségeit. Kovács Lajos igazgatóként is mindig ügyelt arra, hogy ezek a példák élő, eleven forrásokat jelentsenek az iskola mindennapjaiban: alapjául szolgáljanak a tanítási órák feladataihoz például a helyi tematikájú témahét esetén, a még élők a Zrínyi Napokon legyenek a meghívottak között, a helytörténeti akadályjátékoknak is forrásai legyenek.

Egyik igazgatói kezdeményezése volt, hogy valamennyi tanterem, szaktanterem Doroghoz köthető, vagy Dorogon született neves személyiségről kapja nevét. Így lett a magyarterem Németh László-terem, hiszen a jeles író Dorog mellett, Sátorkőpusztán töltötte nyarait, és írta *Tanú* című folyóiratát. Így kapta a történelemterem a Gyürky Antal-terem nevet. Gyürky Görgey tábornok parancsőrtisztje volt az 1848–49-es szabadságharcban, majd jeles helytörténész és borszakíró lett a Felvidéken.

A pedagógiai program helyi értéktiszteletét gazdagította, hogy valamennyi osztály számára előírta a temetői látogatást, amelynek során évről évre tiszteleghettek az iskola valamelyik volt dolgozója emléke előtt, megismerve annak munkásságát is.

Kovács Lajos megújította az iskola diákönkormányzati munkáját. Holdampf Albertnérol, a helyi óvodaalapítóról nevezte el a szervezetet, hiszen az iskola mai épülete a korábbi óvodára épült rá. A diákönkormányzat is az iskola oly sok sikert hozó tehetséggondozó programjainak kereteit biztosította: szakkörök, táborok, vetélkedők szerveződtek a diákönkormányzat támogatásával. Két alapítványt is létrehozott. A „Tehetség el nem vész” Alapítvány, valamint a Klátik Mária alapítvány egyaránt a tehetséggondozást szolgálja azóta is.

Támogatta kollégáit innovációs törekvéseikben. Így született meg az iskola önálló fejlesztésű társadalomismereti tanterve, és az ahhoz elkészült segédkönyv, amely a tanulók korábbi táborokban elkészült munkáit rendelte az új tantervi követelményekhez.⁵

Mindig gondot fordított a személyiség sokoldalú fejlesztésére, ami a Zsolnai-pedagógiának is központi eleme. Ennek jegyében alakította ki a tantárgyi rendszert is. Sikerült beindítania a sakkoktatást, a virágkötészetet, a bábozást. Új elemekkel is gazdagította a kínálatot, egy időben nagyon népszerűvé vált a fafaragás is, köszönhetően dr. Kovács József népi fafaragó művész szakköri és tábori sorozatainak. Megújult formában építette be az iskolai programba a nagyszerű énekkari hagyományokat. Minden évben az adventi időszakban a Szent József templomban tartotta a nemzetközi sikereket is arató koncertjét a kóruscsalád Kovácsné Földi Krisztina karvezető vezetésével, ahol a zeneiskolások, a színjátszók, a versmondók adtak közös műsort. Kiemelkedő eseménye volt a sorozatnak 2007-ben, Kodály Zoltán születésének 125. évfordulóján, amikor a testvértelépülésen, a szlovákiai Zsérén délelőtt lépett fel a dorogi kórus, majd este a zséreiek viszonozták a látogatást, és a dorogi templomban adtak hangversenyt az advent tiszteletére.⁶ Vállalta a színjátszás tanítását is, amelyet emlékezetes bemutatók követtek: adaptálták Csokonai Vitéz Mihály *Őzvegy Karnyónéját*, Békés Pál *Minorka Vidor nagy napja* című meseregényét, de Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Lázár Ervin írásainak dramatizálását is.⁷

Élen járt abban, hogy iskolájáról hírt adjon mind a helyi, mind az országos médiában, szakkiadványokban. Egyik legátfogóbb publikációja összefoglalja az iskola történetét, törekvéseit, eredményeit.⁸

Már kezdő tanárként és igen fiatalon publikálni kezdő íróként bekapcsolódott a *Kincskereső* című, Európában is páratlan szegedi gyermekirodalmi folyóirat tehetséggondozó munkájába: az országos táborok állandó szakcsoportvezetője lett Szegeden, majd Kecskeméten. Az első szegedi, illetve esztergomi táborokból néhány mentoráltja később ifivezetőként maga is részese lett a tehetséggondozó táborok munkájának. Gózon Ákos – jelenleg az *Élet és Tudomány* főszerkesztője – a történelmi szituációs akadályjátékok legötletesebb megalkotója volt. Nemcsak az esztergomi megyei táborokban, hanem az azt követő városi táborokban is vállalta a színjátszók vezetését a még szintén Szegeden felfedezett Szokolai Péter, aki ma a Kecskeméti Katona József színház művésze. Már az esztergomi táborokban tűnt fel Bombitz Attila, a Szegedi Tudományegyetem irodalomtörténésze, az osztrák irodalom egyik legjobb ismerője, aki szintén segítője volt a *Kincskereső*-mozgalomnak.

Kovács Lajos 1984-ben megszervezte a megyei *Kincskereső*-tábort Esztergomban, ahol a város gazdag története jelentette a kutatási témákat a gyerekek számára. Nyilvánvaló volt a holisztikus pedagógiai törekvések mögött húzódó szándék: a négy szakcsoportban (szépírók, riporterek, illusztrátorok, színjátszók) folyó alkotómunkában minden tanuló találja meg a neki legjobban tetsző önkifejezési lehetőséget. A hét tábort megélt sorozat teljes sikert ért el. Valamennyi meg tudta jelentetni a *Tábori Kincskereső* című füzetét, amely közölte a tanulók munkáit. Esztergom szinte teljes történetét nyomon követhetjük a füzeteket olvasva egészen napjainkig. A gyerekek írásaiból több megjelent a megyei lapban, valamint a *Kincskereső* hasábjain.⁹

A táborsorozat pedagógusai többször is jelentkeztek a pedagógiai tanulmányok elemzésével különböző szakmai fórumokon, szakkiadványokban.¹⁰

Később folytatta a tanulókkal végzett alkotómunkát iskolai keretek között is. Előbb a *Hírharang* című dorogi gyermekhíradót alapította meg a település és környéke tehetséges tanulóinak lehetőséget adva. Majd az esztergomi táborok befejeztével iskolai alkotótábort indított útjára kollégáival 1992-től, amelynek keretében Pilismaróton, Dorog gyermeküdülőjében immár saját városuk múltját kutathatták a tanulók. Az Esztergomban már működtetett négy szakcsoport mellett német nyelvi fordítók, természetkutatók, fafaragók, sporttörténészek, valamint számítástechnikusok is tevékenykedtek. Utóbbiak lettek a megszületett írások szövegszerkesztőivé, ők rendezték

nyomdakész állapotba az elkészült produktumokat. A német nyelvi szakcsoport fordította le először a magyar művelődéstörténetben Grundl Ignácnak, a 19. század második felében Dorogon működő plébánosnak bécsi szaklapokban megjelent botanikai tanulmányait. A természetkutatók vizsgálták a település történetében meghatározó szerepet játszó szén tulajdonságait, bemutatták Dorog és környéke természeti viszonyait, ismertetéseket közöltek a témakörben megjelent publikációkról. A sporttörténészek a település gazdag sportmúltjának feltárására vállalkoztak.¹¹

2000-től indult meg Zsolnai József tudománypedagógiai koncepciója alapján az ÉKP keretein belül a tudományos diákkörök általános iskolai programja. Zsolnai egész munkásságát végigkísérte az a törekvés, hogy a tudományokat a maguk teljességében kellene az oktatás középpontjába állítani. „Még 1972-ben – tehát 33 évvel ezelőtt – tettem szóvá a magyar pedagógustársadalom lapjában, hogy az iskolákban már korai életkortól kezdődően ne csupán a tudomány eredményeivel próbáljuk szembesíteni a fiatalokat, hanem azzal a folyamattal is, ahogyan a tudomány születik” – idézte 2005-ben megjelent nagyszabású megalapozó művében a NYIK és az ÉKP kidolgozója korábbi koncepcióját.¹² Erre a koncepcióra épült a gyakorlati megvalósítás egy komplex vetélkedő formájában, amelynek részletes kidolgozása Kiss Albert nevéhez fűződik, aki ma is irányítója a már Kutató Gyerekek Országos Konferenciája néven működő programnak.¹³

A Zrínyi-iskola azonnal indult a vetélkedőn. Kovács Lajos személyes példát is mutatott, hiszen csak két esztendőtel leszámítva mindig volt országos döntőbe jutott, és ott helyezést elért tanítványa az előző több mint másfél évtizedben. Többször is előfordult, hogy három-négy díjazottja volt. Pályafutása alatt összesen 35 prezentációt tartottak az általa felkészített tanulók a budapesti döntőben. Ebből 20 dolgozat első díjat nyert, köztük 11 kiemelt első díjat, amit a zsűri igen ritkán adományozott csak.

Mindig rendkívüli alaposággal és rendszerességgel készítette fel tanulóit az iskolai tanulási gyakorlattól élesen eltérő módszertani gyakorlatot igénylő feladatra. Mindig figyelembe vette tanítványainak sajátos érdeklődését, felkészültségét, ismerethátterét. A sportot szerető Major Csabával a „Magyar sportriporterek nyelvhasználata” címmel végzett kutatást. Egy kisiskolásként még Olaszországban tanulónak, Visentin Cristiannak „Az olasz nyelv kultúráközvetítő szerepe Magyarországon” címmel ajánlott kutatást. Mindketten országos díjazottak lettek.

Nagyon hamar ráértett arra, hogy a tanulók egyazon kutatási területen egymásra épülő témákkal több éven keresztül is sikeresek lehetnek. Molnár Villő Dorog művészettörténetét kutatva öt éven keresztül a következő témakörökben került a döntőkbe: 4. évfolyam: Mire tanítanak családi tárlatunk karikatúrái?; 5.: Üvegképek a dorogi plébániatemplom ablakfülkéiben;

6.: Dorog elveszett művészeti értékeiről; 7.: Az intézményes zeneiskolai oktatás előzményei Dorogon; 8.: Vidám pedagógiai módszerek, programok iskolánk legújabb kori történetéből (irodalom, költészet).

Kovács Lajos rendkívül eredményes tehetséggondozó példája követőkre talált iskolája, és a másik két dorogi iskola tanárai, tanulói körében is. 2014 óta minden júniusban a Tudomány Napja rendezvény keretében valamennyi dorogi tanuló bemutatja előadását, aki az országos döntőbe került. Évről évre nyolc-tíz tanuló áll a nagyszámú érdeklődő elé. Ezeknek az eredményeknek a következménye, hogy 2015-ben a Zrínyi-iskola referenciaskolája lett a KGYTK mozgalomnak. 2016-ban pedig Dorog rendezhette meg a KGYTK Tehetségsegítő Tanács referenciainstanz hálózat első konferenciáját.

85

Új Forrás 2019/9 – Dankó József: Kovács Lajos pedagógiai, szépirodalmi és tudományos pályafutása

SZÉPIRODALMI MUNKÁSSÁGA

Kovács Lajos megragadó stílusa, eredeti képalkotó nyelvezete, helyzetteremtő ereje és mindenekelőtt szellemes humora gyermekirodalmi műveiben elsősorban a gyerekek sajátos látásmódjából fakad. Ott lapang minden gyermekeknek írott művében pedagógiai humanizmusa: hit a személyiség fejlődésében, remény a világ jobbra fordíthatóságában. És mindez nem tanmeseszerűen, hanem az izgalmas cselekményben, a sokszor bukdácsoló hősökben, a jól megírt helyzetekben jelenik meg az olvasó számára.

Szépirodalmi alkotásai tehát erősen kötődnek pedagógiai tevékenységéhez. Hat önálló kötete jelent meg, valamennyi a gyermek- és ifjúsági irodalmat gazdagította. Pedig irodalmi pályájának indulása még nem az ifjúsági íróként kezdte. Először lírai művekkel jelentkezett igen rangos folyóiratokban: *Jelenkor*, *Életünk*, *Új Forrás*. Majd elbeszélőként is sikeres volt. Nagyszerű helyzetteremtő epikáját ugyancsak szívesen közölték: *Új Forrás*, *Mozgó Világ*, *Napjaink*, *Magyar Nemzet*.

Egész pályáját jellemezte a rendkívüli műfaji gazdagság: versek, novellák, kritikák, esszék, helytörténeti írások, szociográfiák, irodalmi portrék, interjúk egyaránt gazdagították életművét. Mégis, önálló kötetei csak gyermekirodalmi műfajokban jelentek meg. Ezek a munkái a rendkívül magas színvonalú hazai gyermekirodalom első vonalába tartoznak. Műveiben elkerülte a gyermekekhez való leereszkedés csapdáját, és a gyermekek világát a maga összetettségében tudta ábrázolni, ahogy az igazán jó pedagógus tud közelíteni tanítványához.

Már első kötetével, a *Nyolcadikba járnai áprilisi tréfa* című, 1981-ben megjelent novellafüzérével sikert arat a kamaszkor érzelmi viharait humorral

ábrázolva. Az 1984-ben megjelent *Megmarad a meseház* című meseregénye a magánnapközi világában ábrázolja iskolába készülő hőstét, aki kalandos körülmények között aktív részese lesz a jó ügyért kiálló küzdelemnek. 1987-ben került a könyvesboltokba *Ez mind az én kutyabajom* címmel következő műve, amely egy kisiskolás rajzokban megörökített naplójáról szól, amelyből kiolvasható például a másik ember megismerésén alapuló megértés, elfogadás. Az 1990-ben kiadott *Anyák napján szeretettel apának* című története arra figyelmezteti olvasóit többek között: minden hibánk kijavítható akarattal, jószándékkal, szorgalommal. Mind a négy kötetet a Móra Kiadó adta ki.

1994-ben már az *Új Forrás* adta ki könyvsorozatában *Ráadásnap a szupersztárok cirkuszában* című ifjúsági kisregényét, amelyet korábban a *Kincskereső* már folytatásokban közölt. A mű párhuzamosan mutatja meg két közösség sikerhez vezető útjait, fergeteges tetőpontig eljutva. 1998-ban ugyancsak az *Új Forrás* adta ki a *Fülbemászó mesék* című kötetét, amely már-már filozofikus összegzése a mese műfaji kereteiben az író emberről, természetéről, az élet szépségéről vallott nézeteinek.

Két irodalmi folyóirat szerkesztőségében is dolgozott. A Szegeden megjelenő *Kincskereső* munkatársa volt (1985–1995). Egy ideig párhuzamosan dolgozott a Tatabányán megjelenő *Új Forrás* szerkesztőjeként is (1988–2010). Mindkét folyóiratban törekedett arra, hogy szűkebb hazája (Dorog, Esztergom) nagyobb helyet kapjon alkotókban, tematikában egyaránt.

HELYTÖRTÉNETI KUTATÁSAI

Kovács Lajos 1990-től 2017-ig szerkesztője volt a *Dorogi Füzetek* 53 kötetének. A füzet sorozat nemcsak mennyiségével lenyűgöző, hanem érdekes tartalmaival, szövegeinek igényességével, folyamatos megújulási készségével is kiemelkedik a hasonló helytörténeti kiadványok közül. A sorozat első darabjaival megtörtént Dorog történetének újraértelmezése az 1989 előtti ideologikus, egyoldalú történelemszemlélet felülvizsgálatával. A rendszerváltás utolsó éveiben még a városi tanács által tervezett monográfia dobozban maradt tanulmányait fésülték át a szerzők a szerkesztő ösztönzésére, és ezek után kerültek a füzet sorozatba a már kiegyensúlyozottabb szemléletű dolgozatok. Így indult a kiadvány története. Gyorsan jelentek meg azonban a településtörténet fehér foltjait jelentő újabb dolgozatok.

A sorozat kiemelkedő eredménye az elfeledett, Dorog történetében értékes életművet létrehozó személyiségek újrafelfedezése. Dr. Schmidt Sándor a bányavíz-telenítés nemzetközi szaktekintélye, a hazai bányatörténet első doktori címmel elismert mérnöke, a település fejlesztésében is korszakos jelentőségű tevékenysége végre méltó elismerést kapott.¹⁴

A szintén kicsit elfeledett, arculatformáló építész, Gáthy Zoltán naplójának megjelentetése, munkásságának többszöri bemutatása ugyancsak sok új szempontot hozott megkésettségében is.¹⁵

Az európai sikerember, a Dorogon született és sikereit Berlinben, Nizzában, Párizsban arató Rauscher György is a sorozatban elkészült emlékkönyvvel lett újra a helyi művészeti élet része. Névadója lett a dorogi művészeti díjnak, képei azóta többszörösen megjelentek a Dorogi Galéria kiállításain.¹⁶

Ugyancsak meglepetést okozott Kovács Lajos kismonográfiája Drasche Lázár Alfrédrol, aki Doroghoz is kapcsolódó bányatulajdonos családból került diplomáciai pályára, és egyik aláírója volt a trianoni békeszerződésnek. Egyben jeles lektúr- és filmforgatókönyv-író is volt, recenziói között többek között Krúdy Gyulát és Ignotust is megtaláljuk.¹⁷

Kovács Lajos szerkesztői munkáját rendkívüli ötletességgel végezte. Helytörténeti mélyfúrásai eredményeképpen mindig új szempontok jelentek meg, érdekes, változatos maradt a kiadványsorozat. A néprajztól a gazdaságig, a sporttól az egyháztörténetig, az egészségügytől a környezetvédelemig terjedt a tematika, alig hagyva fehér foltot a település történetében.

A helyi irodalomtörténet szellemes összefoglalása az az esszé-sorozat, amelynek hősei a Doroggal kapcsolatba kerülő írónagyságaink, történelmi személyiségeink, többek között: Kazinczy Ferenc, Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Móricz Zsigmond, Németh László, Radnóti Miklós, Rónay György.¹⁸

A szerkesztői kreativitás bizonyítéka az is, hogy megjelent több belső sorozat az igazán elmélyült kutatások további kiteljesedését jelezve. Ilyen a „Dorog és a tudományok” alcímmel útjára indított új folyóirat, amely már 9. köteténél tart. Olvasható ebben: a Doroghoz köthető tudósok antológiája, a bányászathoz, a helyi vegyiparhoz kötődő dolgozatok, egy-egy nevezetes dorogi család története, a helyi szociográfia, a helyi urbanizáció egy-egy aspektusa, valamint a helyi politikatörténet országgyűlési választásokhoz kötődő feldolgozása. Bár új sorozatcím nincs, de a piros borítós kötetek a helyi irodalomtörténet adalékait közlik az utóbbi években. A nagyalakú fehér borítós kötetek pedig a nemzeti sport részeként is értelmezhető dorogi sporttörténetet tárgyalják.

Helytörténeti kutatásainak megkoronázása a *Dorogi lexikon* társszerkesztése volt. 2000-ben a millennium tiszteletére jelent meg az első kiadása, és 2008-ban már a második, javított kiadás is az olvasók kezébe került. Szakszerűen szerkesztett címszavai és jól felépített belső utalási rendszere alapján nemcsak a helyben nevezetes személyiségeket és közösségeket ismerhetjük meg, hanem a helyi földrajzi neveket, ünnepeket, kitüntetések, fontosabb

kezdeményezéseket, állandó rendezvényeket, néprajzi szokásokat, vagyis a kultúra, a gazdaság, a sport szinte valamennyi helyi értékét bemutatja a kötet. A könyv funkciójából fakadó retro stílusát emeli, hogy könyvjelzőként mellékeli az 1963-ban a vidék legjobbjá címet elnyert Dorogi Bányász 88 labdarúgó csapatának képét.¹⁹

PÁLYAFUTÁSÁNAK ÖSSZEGZÉSE

Kovács Lajos sokoldalú pályafutásának összerendező eleme pedagógus hivatása volt. Minden ebből fakadt: íróként és a tudományok – elsősorban a helytörténetírás – művelőjeként is tanított és nevelt a szó legnemesebb értelmében. Mint a legjobb pedagógusok általában, elsősorban mintát, követendő példát adott tanítványai és utódai számára.

Ismerve művészi, tudományos kíváncsiságát, kreativitását, munkabírást, még évtizedekig számíthattunk volna színvonalas alkotásaira. Mégis megkockáztathatjuk, hogy munkássága bizonyos értelemben teljes volt. Életművének nem csupán páratlan gazdagsága bámulatra méltó, hanem megfigyelhető annak mindhárom fő területén, hogy eljutott az összegző feladatok vállalásáig és sikeres végrehajtásáig.

Ez volt pedagógusi pályáján a kutató gyerekekkel elért megközelíthetetlenül sok siker. Az egyéni fejlesztés keretei, a folyamatos alkotásra ösztönzés, a komplexitás és az interdiszciplinaritás taneszközökön túli tematikája mind-mind azoknak a pedagógiai elveknek a megvalósítását jelentették, amelyek jegyében egész életében tevékenykedett.

A *Fülbemászó mesék* tündéri történetei írói hitvallásának tökéletes üzenetét adják: a gyermekeknek is csak magas rendű irodalmat szabad közvetíteni.

A *Dorogi lexikon* pedig helytörténeti kutatásainak páratlan összegzése, a település kikerülhetetlen ismeretforrása.

Kovács Lajos számára talán megadatott, hogy pályája valamennyi fontos területén átélhesse az alkotó ember legnagyobb öröme: legalább egy-egy alkalommal a teljesség érzését.

¹ Kovács Lajos: Tehetséggondozó példaképem emlékezete. In: 100 éve építették bányászgyerekeknek. Dorogi Füzetek+ 49. DVBE. Dorog, 2016.

² Az 5. ÉKP-s Konferencia előadásából. In: Dorogi értékek nyomában 10. Zrínyi Ilona Általános Iskola. Dorog, 2000.

³ Kovács Lajos: A helytörténet a tudománypedagógiában, a tudománypedagógia a helytörténetben. In: Dorogi értékek nyomában 16. Zrínyi Ilona Általános Iskola. Dorog, 2006.

⁴ Pedagógián innen és túl. Zsolnai József 70. születésnapjára. Pannon Egyetem BTK – Pécsi Tudományegyetem BTK. Pápa, Pécs, 2007.

- ⁵ Dankó József: Otthontól hazáig I–II. Feladat- és szöveggyűjtemény a társadalmi ismeretek tanításához. Zrínyi Ilona Általános Iskola. Dorog, 2000.
- ⁶ Kovács Lajos: A Kodály-évforduló ünneplésének dorogi indokairól. In: A zsérei folklór aranykönyve a Kodály-évben. Dorogi füzetek 36. DVBE. Dorog, 2007.
- ⁷ Kovács Lajos: A dorogi színjátszás története. In: A játékos ember. Dorogi Füzetek 51. DVBE. Dorog, 2017.
- ⁸ Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia iskolái. Szerk.: Kiss Éva. ÉKP Országos Központ. Pápa, 2002; Kovács Lajos: A Zrínyi Ilona Általános Iskola és jogelődjének 300 éve. Dorogi Füzetek 50. DVBE. Dorog, 2016.
- ⁹ Tábori Kincskereső 1–7. Komárom-Esztergom Megyei Tanács. Tatabánya, 1984–1990.
- ¹⁰ Kovács Lajos: Kincskereső-tábor a tehetség gondozás szolgálatában. Köznevelés. 1986. október 3.; Uó: Komárom megyei kincskeresés Esztergomban. Olvasó Nép 1987/29.; Uó.: Kincskeresők a kincsek városában. Esztergom és Vidéke. 1988. szeptember; Dankó József: A tér- és az időszemlélet formálása a képességfejlesztés jegyében. In: Történelemmetodikai műhelytanulmányok. Szerk.: V. Molnár László. Tárogató Kiadó. Budapest, 1996; Kovács Klára: Kincskeresés. Egy komplex művészeti forma tanulságai. A drámajáték alkalmazásáról az esztergomi Kincskereső-táborokban. Szakdolgozat. Zsámbék. Katolikus Tanítóképző Főiskola, 1997.
- ¹¹ Dorogi értékek nyomában 1–27. Szerk.: Kovács Lajos. Zrínyi Ilona Általános Iskola. Dorog, 1992–2017.
- ¹² Zsolnai József: A tudomány egésze. A magyar tudomány tudománypedagógiai szemléje. Műszaki Kiadó. Budapest, 2005
- ¹³ Kiss Albert: A TDK lehetőségei az általános iskolai tehetséggondozásban. Új Pedagógiai Szemle 2001. március
- ¹⁴ Schmidt Sándor emlékkönyv. Dorogi Füzetek 29. DVBE. Dorog, 2009.
- ¹⁵ Gáthy Zoltán: Életem – munkáim. Dorogi Füzetek 53. DVBE. Dorog, 2017.
- ¹⁶ Rauscher György festőművész 1902–1930. Dorogi Füzetek. DVBE. Dorog, 2002.
- ¹⁷ Kovács Lajos: A miniszter író. Dorogi Füzetek 20. DVBE. Dorog, 1999.
- ¹⁸ Kovács Lajos: Millenniumi olvasókönyv. Dorogi Füzetek. 24. DVBE. Dorog, 2001.
- ¹⁹ Dorogi lexikon A–ZS. Második, javított kiadás. Szerk.: Solymár Judit – Kovács Lajos. Dorog Város Önkormányzata – DVBE. Dorog, 2008.

